

4 בפברואר 2017

טיפ ממעריך שווי: רווחים / הפסדים אקטואריים שלא הוכרו בהתאם לתקן בינלאומי IAS 19

במאמר זה נעסוק בהטבות לעובדים (שאינן בגין פיטורין) המשולמות לאחר סיום ההעסקה מסוג הטבה מוגדרת (Defined-Benefit Plan) לצורך יישום תקן חשבונאות בינלאומי מספר 19 – הטבות לעובדים, המכונה, IAS 19 (Employee Benefits).

להלן הנוסחה לחישוב התחייבות בגין הטבה מוגדרת במאזן:

שווי נוכחי של מחויבות אקטוארית בגין הטבה מוגדרת לתאריך המאזן

- שווי הוגן של נכסי התוכנית אשר ישמשו במישרין לסילוק המחויבות

+ **רווחים אקטואריים שלא הוכרו**

- הפסדים אקטואריים שלא הוכרו

- עלות שירות קודם כלשהי שטרם הוכרה

= **התחייבות בגין הטבה מוגדרת נטו**

רווחים/הפסדים אקטואריים הינם למעשה עלייה או ירידה בערך הנוכחי של המחויבות או בשווי ההוגן של הנכסים.

נשאלת השאלה ממה נובעים רווחים/הפסדים אקטואריים? אז פעם אחת הואיל וה"בפועל" שונה ממה שהיה צפוי, דהיינו, התאמות בשל ניסיון שנצבר (הבדלים בין הנחות אקטואריות קודמות לבין מה שהתרחש בפועל). פעם שניה בגלל השפעות של שינויים בהנחות אקטואריות בדבר משכורות, תחלופה, תמותה, פרישה מוקדמת, שיעור התשואה על הנכסים ושיעור ההיוון.

 WWW.IAVFA.ORG

רחוב נתן ברניצקי 5, ראשון לציון 7524205, ישראל

 077-5070590 153-77-5070590 IAVFA1020@GMAIL.COM

להלן דוגמה.

א. רווח/הפסד אקטוארי בגין מחויבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

מחויבות - 31.12.2016		(1,000)	חישוב אקטוארי
עלויות מימון	1000 * 10%	(100)	השפעת ההיוון
עלות שירות שוטף		(130)	חישוב אקטוארי
הטבות לעובדים ששלמו		150	
הפסד אקטוארי		(61)	P.N.
מחויבות - 31.12.2017		(1,141)	חישוב אקטוארי

ב. רווח/הפסד אקטוארי בגין נכסי תוכנית הטבה מוגדרת

נכסים - 31.12.2016		1,000	שווי הוגן
הכנסות מימון	1000 * 12%	120	לפי תשואה צפויה
נכסים שנוספו		90	הפקדות
הטבות לעובדים ששלמו		(150)	
רווח אקטוארי		32	P.N.
נכסים - 31.12.2017		1,092	שווי הוגן

ההנחה כאן היא שהפקדות נעשו בסוף שנה ועל כן לא צברו שום תשואה

ג. סך רווח/הפסד אקטוארי בגין תוכנית הטבה מוגדרת לשנת 2017

רווח אקטוארי בגין נכסי תוכנית הטבה מוגדרת	32
הפסד אקטוארי בגין מחויבות תוכנית הטבה מוגדרת	(61)
הפסד אקטוארי בגין תוכנית הטבה מוגדרת לשנת 2017	(29)

למעשה ההתחייבות (נטו) גדלה בסכום של 29 רק בשל כך שהאומדנים לא תאמו את המציאות בפועל או שעודכנו בדיעבד!

קיימות שלוש חלופות לטיפול החשבונאי ברווחים/הפסדים אקטואריים (בחירת חלופה אחת לכל תוכניות הפנסיה):

1. **שיטת ה"רצועה" (CORRIDOR)** - הגבוה מבין 10% מהשווי הנוכחי של המחויבות בגין הטבה מוגדרת לתום תקופת הדיווח הקודמת ו- 10% מהשווי ההוגן של נכסי תוכנית כלשהם לתום תקופת הדיווח הקודמת. הרצועה מחושבת בנפרד לכל תוכנית.
2. שיטה מהירה יותר להכרה ברווחים/הפסדים אקטואריים, לדוגמה **הכרה מיידיית ברווח והפסד** של כל הרווחים/ההפסדים האקטואריים. מחד גיסא, הכרה מיידיית משקפת נכון יותר את זה שהשינוי האקטוארי הוא תוצאה של אירועים שקרו באותה תקופה. מאידך, נוצרת תנודתיות הואיל וחלק גדול מההפרשים האקטואריים יתקזז בעתיד.
3. **זקיפה להון** של כל הרווחים/הפסדים אקטואריים. לזקיפה להון יש שני חסרונות. האחד, אין דרך חזרה. השני, זקיפה של הכל, לא רק מעבר לרצועה. הערה: זקיפה להון לא מקובלת בתקינה האמריקאית (US GAAP).

ד. יתרת רווחים אקטואריים שלא הוכרו לסוף התקופה

להלן דוגמה לטיפול ברווחים/הפסדים אקטואריים לפי שיטת הרצועה.

בהמשך לדוגמא לעיל נניח כי הרווחים האקטואריים המצטברים שלא הוכרו ליום 31.12.2016 שווים ל- 140 וכי ממוצע יתרת שנות העבודה החזויות של העובדים בתוכנית הינו 10 שנים.

מגבלות הרצועה – הגבוה מבין 10% מהשווי הנוכחי של המחויבות בגין הטבה מוגדרת לתום תקופת הדיווח הקודמת (31.12.2016) = 100 (= 10% * 1,000) ו- 10% מנכסי תוכנית כלשהם לתום תקופת הדיווח הקודמת (31.12.2016) = 100 (= 10% * 1,000). לפיכך מגבלות הרצועה שוות 100.

כעת נחשב את הרווחים/הפסדים אקטואריים שניתן להכיר לתקופה (31.12.2017). החישוב מבוצע באמצעות היחס הבא:

יתרת רווחים אקטואריים לתום תקופה קודמת מעבר לגבולות הרצועה

ממוצע יתרת שנות העבודה החזויות של העובדים בתוכנית

$$140 - 100 = 4$$

10

לפיכך, הרווח האקטוארי שהוכר התקופה בדוח רווח והפסד הינו 4.

(140)	יתרת רווחים אקטואריים שלא הוכרו בתחילת התקופה
29	הפסד אקטוארי שנוצר התקופה
4	רווח אקטוארי שהוכר התקופה בדוח רווח והפסד
(107)	יתרת רווחים אקטואריים שלא הוכרו לסוף התקופה

שתי הערות. האחת, ביתרת שנות העבודה החזויות יש לקחת בחשבון גם עובדים שפרשו וזכאים להטבות מהתוכנית. אם התוכנית היא לעובדים שכבר פרשו, הרי שאורך החיים הצפוי הוא שנה וכל מה שמעבר לרצועה יוכר בתקופה. השנייה, רצועה צרה לא תפתור את התנודתיות ורצועה עבה תביא לחוסר מהימנות.

ה. הצגת ההתחייבות במאזן

1,141	שווי נוכחי של מחויבות בגין הטבה מוגדרת לתאריך המאזן
(1,092)	בניכוי: שווי הוגן של נכסי התוכנית אשר ישמשו במישרין לסילוק המחויבות
107	בתוספת: רווחים אקטואריים שלא הוכרו
156	התחייבות בגין הטבה מוגדרת נטו

ו. הוצאה שתוכר ברווח והפסד

130	עלות שירות שוטף
100	עלויות מימון בגין מחויבות
(120)	הכנסות מימון-תשואה צפויה על נכסים
(4)	רווח אקטוארי שהוכר לתקופה
106	הוצאה שהוכרה בדוח רווח והפסד

הערה אינפורמטיבית: על פי התקן את עלויות המימון ניתן להציג בדוח הרווח וההפסד הן כחלק מעלויות העסקה והן כחלק מהמימון

ז. תנועה בהתחייבות, נטו

$1,000 - 1,000 + 140 =$	140	י.פ התחייבות, נטו
	106	סך הוצאה שהוכרה ברווח והפסד
	(90)	הפקדות
	156	י.ס התחייבות, נטו

להרחבה בנושאים אלו ניתן לפנות לתוכניות ההסמכה השונות של הלשכה בתחומי הערכות השווי.

בכבוד רב,

רוני פולניצר, אקטואר

מנכ"ל לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל